

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE posudek oponentky

Práci předložil(a) student(ka): Nikol Žůrková

Název práce: Náhradní rodinná péče a výkon trestu odnětí svobody

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci ve firmě): Alena Pařízková, Ph.D.

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn):

Cíl práce stanovuje autorka v jejím úvodu na str. 1: “analyzovat vliv zkušenosti s náhradní rodinnou péčí na výkon trestu odnětí svobody.” V další části dochází k určitému posunu, neboť původně stanovenou výzkumnou otázkou: “Jakým způsobem může zkušenost s náhradní rodinnou péčí ovlivnit výkon trestu a jak toto téma reflektují aktéři českého vězeňství?”, musela autorka, z důvodu špatné dostupnosti participantů a participantek s touto zkušeností, záměr upravit a včlenit také zkušenost s institucionální péčí.

Cíl práce je podle mého názoru příliš široce vymezen. V empirické části autorka jednu jeho část (náhradní rodinnou péči) úplně vypouští, aniž by to vysvětlila. Nicméně, ani zaměření na vliv institucionální péče se jí naplnit nepodařilo.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Nadpis první kapitoly v teoretické části 1.1. Nejen vězení jako totální instituce je zavádějící, neboť evokuje, že autorka považuje náhradní rodinnou péči za další totální instituci, aniž by to ale v dalším textu argumentačně podložila. Podkapitola vzhled do institucí poskytuje přehled typů náhradní rodinné péče a formy institucionální péče. Jedná se o stručné představení, které dle typů existujících v ČR. V další kapitole se autorka dostane k představení Goffmanova konceptu totálních institucí, což následně vztáhne k věznicím a dále k diagnostickým ústavům, a dvou typům dětských domovů. Autorka popisuje vstup a pravidla ve zmíněných institucích. Jako problematické vidím, že diagnostický ústav, dětský domov a dětský domov se školou zařazuje bez větší reflexe pod jednotící označení totálních institucí, ačkoli sama popisuje výrazné odlišnosti zejména mezi dětským domovem a diagnostickým ústavem. Tedy, k tomu, zda a do jaké míry jsou diagnostické ústavy a dětské domovy (stejnými) totálními institucemi bych v práci očekávala větší a podloženou diskusi.

Autorka také často propojuje náhradní rodinnou péči a institucionální péči, aniž by jasně a přehledně vymezila odlišnosti v průběhu a (zejména) v důsledcích, které se s nimi pojí. Kapitola 1.2. nazvaná “Diskuse nad přenositelnou zkušeností” je přehledem vybraných (není jasné podle jakého klíče) zjištění o významu stresu v rané fázi života pro vývoj dítěte, významu primárního pečovatele, sociálních rolí a rozvojem delikvence, informace o věku prvního odsouzení a resocializaci. Netvrdím, že uvedená témata se nějak nevztahují k tématu, ale kapitola rozhodně neposkytuje diskusi nad přenositelnou zkušeností a je bez argumentační struktury.

Výzkum byl realizován formou polostrukturovaných rozhovorů s dvěma typy participantů: 1) aktéry českého vězeňství, což jsou, jak se později v textu dozvíme, odsouzení po výkonu trestu; 2) osobami, které se profesně věnují náhradní rodinné péči a institucionální péči: vedoucí služby doprovázející pěstounské rodiny, zástupcem ředitele diagnostického ústavu a ředitelkou dětského domova. U

každého typu autorka realizovala 3 rozhovory, celkem tedy 6 rozhovorů. Součástí kapitoly je také popis náročnosti kontaktování jedinců z vězeňskou zkušeností.

Prezentace zjištění má dvě části: 1) témata související s příčinami umístění do ústavu/odsouzení a 2) témata vlivu dětských ústavních zařízení, která jsou bohužel "nalepena" na sebe, neboť prezentace zjištění je naprosto bez jakéhokoli členění textu podkapitolami a autorka se tak nesnaží zpřístupnit orientaci v něm a porozumění. Ze začátku se autorka soustředí na několik základních témat - význam problémů v rodině, její nestability v důsledku rozvodu rodičů či úmrtí jednoho z rodičů v průběhu dětství, zkušenosti s kriminálním jednáním a vliv sociální skupiny (tzv. "blbý party", jak zmiňuje jeden z participantů).

Analýza prezentuje výpovědi odsouzenými po výkonu trestu a zejména výpovědi zástupců ústavní péče. Problém mám zejména se zobecňujícími závěry a minimálním vztahem k hlavní výzkumné otázce.

Na str. 21, kdy autorka nejprve na základě rozhovoru, že děti z nestabilních rodin mají obvykle zkušenost s kriminální činností, což podepírá tvrzením zástupce ředitele dětského diagnostického ústavu o tom, že děti, které k nim přichází mají častou zkušenost s kriminální činností. Nezpochybňuji výpověď zástupce ředitele, ale jak tím lze podpořit zobecňující závěr, že děti z nestabilních rodin mají "obvykle aspoň minimální zkušenost s kriminální činností"?

Stejně tak je to s významem sociálních skupin, autorka je zasazuje zejména do prostředí institucionální péče, ale z uvedených výpovědí nevyplývá, že by se participant Vladan chytil "blbý party" až v ústavu (není jasné, zda vůbec v institucionální péči jako dítě pobýval). Také zástupce ředitele na str. 21 nemluví o "cikánských partičkách" jako o něčem, v čem se jejich romští klienti pohybují uvnitř ústavu, ale jak se domnívám, je to jeden z faktorů, který lemoval cestu do ústavu.

V druhé části se věnuje vlivu pobytu ve třech typech institucionální výchovy - jaké jsou cíle, jak probíhá pobyt v nich. Zde se také objevují dva body propojené s výzkumným zájmem.

Práce obsahuje vhodné přílohy - topic guide pro plánované rozhovory, ale ani jeden není odkázán v textu práce.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

K jazykovému projevu: většinou standardní, s určitými nelogičnostmi, jako např. v úvodu nejprve autorka píše v ich formě a následně přechází do 3. os. mn.č., a tedy píše, že "neměla příležitost oslovit respondenty ...." a hned navazuje "Brali bychom tak v potaz, že se jedinci ...." a v další větě opět ich forma.

Autorka standardně odkazuje, v několika případech je formát odkazu v textu chybný (a liší se od ostatních, které jsou správně) str. 13, 21: [Loeber, R., Slot, W. N., Stouthamer-Loeber, M., 2006].

Nadpisy kapitol teoretické části neodpovídají obsahu a prezentace výzkumných zjištění není členěna do kapitol vůbec.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Při hodnocení práce nacházím několik problematických bodů: jednak práce neodpovídá na hlavní výzkumnou otázku. Té se věnuje velmi krátce v závěru prezentace výzkumných zjištění a velmi stručně a povrchně. Jedním zjištěním tedy je, že projít si "pastřákem" v dětství, může přinést potenciál existence známostí ve vězení. Druhé zjištění prezentované citací odsouzeného upozorňuje na možnou existenci nižšího statusu a stigmatizace, jedinců se zkušeností s institucionální péčí v dětství. V textu to ale zůstává nerozvinuto. Autorka také vůbec nepostihuje téma náhradní rodinné péče, v empirické části se soustředí pouze na institucionální péči.

Většina textu ve výzkumných zjištění je věnována "cestám k institucionální péči nebo vězení", což není v textu dobře rozlišeno. Tato část v podstatě přináší "banální" zjištění - velký význam má rodina a vliv "party", bez diskuse s dosavadním věděním. Navíc, autorka příliš zobecňuje některá svá zjištění.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

Podle čeho usuzujete, že sociální skupiny, které mají vlastní pravidla, hierarchii a mohou mít i toleranci k rizikovému chování vznikají zejména ve výchovných institucích? Není náhodou chycení se "špatné party" (tedy skupiny charakteristické výše popsányými znaky) jednou z cest do této instituce?

V textu chybí diskuse nad zařazením dětského domova jako totální instituce, jaké jsou argumenty pro takové označení a jaké argumenty jsou proti? Když porovnáte dětské domovy a diagnostické ústavy, jaké aspekty je činí podobnými a jaké odlišnými? Jak moc jsou tyto podobnosti a odlišnosti velké, aby tyto instituce mohly či nemohly být označeny jako stejná forma instituce?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě):

Nedoporučuji k obhajobě.

Datum: 23. 5. 2022

Podpis: